

67-72-86/1

Big 10.06.16p.

У спеціалізовану вчену раду

К 35.052.19

Національного університету

«Львівська політехніка»

79008, м. Львів, вул. Князя Романа, 1/3

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук, професора
Гіди Євгена Олександровича
на дисертацію Семенюка Івана Ярославовича
«Моральні засади діяльності інституту адвокатури:
теоретико-правовий аспект»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права;
історія політичних і правових учень**

Актуальність теми. На сучасному етапі державно-правового розвитку проблема належного правового захисту прав та інтересів особи стала об'єктивною реальністю. Щоправда важливість її вирішення все ще належним чином не усвідомлена, про що свідчить відсутність єдиної доктрини України, яка б відображала механізм формування моральних засад діяльності інституту адвокатури в сучасних реаліях та орієнтувала суспільство і державу на мобілізацію усіх можливостей для збереження правової системи.

Проблему механізму формування теоретико-правових закономірностей та особливостей, її вирішення у професійній діяльності адвокатури в юридичній науці прийнято вважати одним з найбільш фундаментальних, оскільки сутність правової держави, її соціальне призначення найбільш виразно проявляється саме в такому аспекті. Попри це, на сьогодні недостатньо чітко визначено місце вказаних закономірностей в системі функцій держави, характер і ступінь взаємозв'язків з особливостями. Соціальна значущість поставленої проблеми, її

недостатня наукова розробленість, а також низька ефективність існуючого в Україні механізму правового регулювання моральних засад діяльності інституту адвокатури надають особливу актуальність темі даної роботи.

Слід зазначити, що І. Я. Семенюк вирішив достатньо широке коло завдань свого дослідження. У першому розділі – «Наукознавчий вимір моральних засад діяльності інституту адвокатури в контексті проблем теорії держави і права» автор дотримується класичних підходів у сучасній правовій теорії стосовно вирішення поставлених завдань дослідження. Зупиняючи увагу на аналізі стану висвітлення проблематики моральних засад діяльності інституту адвокатури в контексті проблем теорії держави і права з'ясовує ключові поняття дослідження (стор. 10 дисертації), він не лише критично аналізує основні позиції, що сформувалися в юридичній науці стосовно визначення змісту поняття «моральність» і зокрема «інститут адвокатури», але й пропонує способи їх уточнення. При цьому слід зазначити, що досягнення мети цієї частини дослідження було б більш повним, якщо б автор вийшов за межі аналізу традиційного для будь-якого дослідження основоположних засад професійної діяльності адвокатури переліку літературних джерел, вдавшись до вивчення розробок зарубіжних, передусім європейських авторів. Позитивно слід оцінити прагнення автора розкрити той взаємозв'язок, який існує між моральністю, інститут адвокатури та політичним судовим процесом (стор. 12-19 дисертації).

Не менш насиченим інформативним матеріалом є розділ 2 «Теоретико-правова характеристика механізму формування моральних засад діяльності інституту адвокатури», де, згідно з поставленою метою та визначеними хронологічними межами роботи, аналізуються поняття, ознаки, закономірності та особливості моральних засад діяльності інституту адвокатури, акцентовано увагу на їхньому механізмі формування; наведено характеристику в межах теми наукового дослідження (стор. 61-63, 71-73, 75-77), додатково аргументуються нові підходи щодо проблем професійних дилем діяльності адвоката, вирішення яких зумовлено суб'єктивними та об'єктивними

чинниками адвокатської діяльності. Констатовано, що професійні дилеми можуть виявляти розбіжності між професійними стандартами та особистими переконаннями. Їхнє вирішення є чинником становлення інституту адвокатури, а також розкривається специфіка змісту моральних засад на різних етапах державно-правового розвитку.

Заслугує на підтримку постановка в якості завдання дисертаційного дослідження обґрунтування того, що узагальнення та дослідження професійних принципів і дилем адвоката є науково перспективними, зокрема в контексті дослідження аспектів правосуддя. Можна сподіватися, що в своїх подальших наукових пошуках дисертант дасть більш розгорнуту характеристику як професійних цінностей, так їх співвідношення з такими конституційними засадами як правова та соціальна держава.

Логічною виглядає та увага, яку в роботі дисертант приділив питанню особливостей міжнародних та вітчизняних нормативно-правових актів, які врегульовують основні поняття моральних засад професійної діяльності інституту адвокатури. Приділено увагу особливостям формування моральних засад діяльності інституту адвокатури з урахуванням поточних аспектів життя суспільства. До уваги прийнято і нормативну базу, і моральну сторону, яка є одним із основних аргументів у становленні механізму формування моральних засад.

Зважаючи на задекларований Україною курс на європейську інтеграцію, дисертант закономірно вдається до аналізу практики реалізації міжнародних правових норм у вітчизняному врегулюванні основних засад діяльності правозахисних інститутів, зокрема адвокатури. У підрозділі 3.2 дисертант теоретико-правового аналізу юридичної літератури з окресленого питання узагальнено ознаки, властиві деонтологічним засадам та розподілено їх на певні групи, що спричинило належні висновки дослідження.

Позитивно слід також оцінити той факт, що в роботі узагальнений значний масив монографічних джерел, рекомендаційний, доктринальний і аналітичний матеріал з проблеми, що досліджується. Це дозволило

сформулювати висновки і пропозиції, які характеризуються практичною спрямованістю і науковою обґрунтованістю.

В результаті свого дослідження дисертант сформулювала низку висновків і положень, яким властиві елементи наукової новизни. Всі вони є достовірними і науково обґрунтованими, оскільки обумовлені використанням сучасної методології та окремих методів дослідження та спираються на фундаментальні засади функціонування української державності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження Семенюка І.Я. виконано відповідно до науково-дослідних робіт Львівського державного університету внутрішніх справ за напрямками «Проблеми реформування правової системи України» (державний реєстраційний № 0112U007492); «Держава і право: філософсько-правовий та теоретико-історичний виміри» (державний реєстраційний № 0113U002433).

Водночас, поряд із вищезгаданими надбаннями у роботі І. Я. Семенюка, як у будь-якому науковому дослідженні багатоаспектної проблеми, мають місце певні недоліки.

- так, для підсилення аргументації авторського підходу до проблеми аналізу закономірностей, особливостей механізму формування моральних засад діяльності інституту адвокатури, аналізу професійних цінностей, принципів та дилем в адвокатській діяльності, доцільно було б також ширше розкрити в авторефераті особливості політичних судових процесів, застосування методу дискурс-аналізу;

- цілком виправданим слід вважати намір дисертанта розкрити поняття взаємовідношення «політичного судового процесу» та «моральних засад» з іншими основними напрямками діяльності сучасної держави. Однак розкриттю цього аспекту дослідження в цілому в роботі приділено не завжди достатньо уваги. Автор дещо поверхово здійснює аналіз взаємозв'язків між окремими правозахисними функціями держави, що найбільш наочно простежується при

розгляді співвідношення закономірностей та особливостей формування моральних засад адвокатури, не завжди достатньо вдало аргументує шляхи подолання професійних дилем в діяльності адвокатів.

Наведені зауваження, хоча й стосуються важливих аспектів дисертації, але суттєво не змінюють її загальної позитивної оцінки як самостійного відносно завершеного наукового дослідження актуальної теми. Автором отримані нові наукові результати, удосконалені та поглиблені знання про реалізацію моральних засад діяльності адвокатури в сучасних умовах державно-правового розвитку, що характеризується процесами глобалізації й регіональної інтеграції.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів.

Дослідження Семенюка І.Я. довело, що успішність формування моральних засад діяльності інститут адвокатури залежить від наступних особливостей: безперервний процес формування моральних засад; ефективність процесу формування моральних засад; особисте засвоєння моральних засад.

Наукове та практичне значення роботи полягає у тому, що положення, висновки і пропозиції, сформульовані та обґрунтовані у дисертації, можуть сприяти вдосконаленню концептуальних положень теорії та історії держави і права. Такі результати можуть враховуватися в подальшому реформуванні юридичної освіти та науки в Україні.

Визнаючи теоретичну і практичну цінність дисертаційного дослідження, позитивно його оцінюючи, слід відзначити, що окремі положення дисертації мають **дискусійний характер**, а деякі з них потребують більш глибокого дослідження та обґрунтування, подальшої розробки у напрямі наближення до прикладної тематики.

1. Під час публічного захисту бажано обґрунтувати позицію дисертанта щодо суб'єктів носіїв моральних засад, саме адвокатів, важливості визначення

порядку впровадження моральних професійних засад при підготовці законопроектів в правозахисній сфері.

2. Аналізуючи інформацію про закономірності та особливості формування моральних засад діяльності інституту адвокатури в Україні, яка має фрагментарний та іноді суперечливий характер, дисертант наводить думку про те, що фактором впливу на закономірності формування моральних засад є система якостей особи адвоката та характеризується його правовою культурою, правовою свідомістю, що знаходить своє вираження у його поведінці. Тоді як, очевидно, більший інтерес викликають практичні фактори впливу на механізм формування закономірностей та особливостей.

3. У дисертаційному дослідженні автор достатньо широко аналізує міжнародно-правові акти та окремо вітчизняні, що містять положення про моральні засади діяльності інституту адвокатури. Водночас, бажано було б більше уваги порівняльні таких правових норм, повернути питанню взаємодії права ЄС та національного права, показати засоби їхньої взаємодії.

Втім, зазначені пропозиції і зауваження у своїй більшості носять дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, не знижують загального схвалення її наукових якостей, що відповідають критеріям і вимогам, які встановлені до праць такого рівня.

Робота оформлена у відповідності до вимог, що пред'являються до кандидатських дисертацій. Результати роботи викладені у статтях, опублікованих у фахових виданнях, апробовані на авторитетних наукових конференціях. Основні положення дисертації ідентичні змісту автореферату. Матеріали, положення і висновки дослідження можуть бути використані при написанні підручників, монографій та підготовки до лекційних занять.

Все вищесказане дає підстави вважати, що дисертаційна робота на тему «Моральні засади діяльності інституту адвокатури: теоретико-правовий аспект» виконана особисто здобувачем у вигляді спеціально підготовленого рукопису, містить висунуті ним науково обґрунтовані положення, теоретичні результати, характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок

здобувача в теорію держави і права. Дисертація виконана у межах спеціальності 12.00.01 та відповідає вимогам п. 9, 10 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор – Семенюк Іван Ярославович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

**доктор юридичних наук,
професор,
проректор зі стратегічного розвитку
та міжнародних зв'язків ВНЗ
«Національна академія управління»**

